

ע"פ 6922/16 - שמעון קופר נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

ע"פ 6922/16 - כ"ב

לפני: כבוד הרשמת שרית עבדיאן

המערער: שמעון קופר (קופרשמיד)

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

**בקשה לחילופי ייצוג; בקשה למתן ארכה להגשת
נימוקי ערעור; הודעה מטעם בא-כוח המערער;
הודעה מטעם הסניגוריה הציבורית**

החלטה

1. הערעור שבכותרת הוגש לפני למעלה משלוש שנים וטרם הוגשו בו נימוקי ערעור. לפניי מונחות שתי בקשות: האחת - לחילופי ייצוג, והשנייה - למתן הארכת מועד נוספת להגשת נימוקי הערעור. לצורך הכרעה בבקשות אין מנוס מפירוט השתלשלות העניינים הדיונית בערעור מאז הוגש.

עיקרי העובדות והשתלשלות העניינים הדיונית

2. המערער הורשע ברצח אשתו הראשונה, אורית קופר ז"ל ואשתו השלישית, ג'ני מור-חיים ז"ל, ובעקבות כך הוטל עליו עונש של שני מאסרי עולם במצטבר (וכן תשלום פיצויים לקורבנות העבירות) (תפ"ח 47934-11-12; כבוד סגן הנשיא מ' פינקלשטיין, השופטת ל' ברודיהשופט ר' אמיר; הכרעת דין מיום 28.6.2016 וגזר דין מיום 24.7.2016 (להלן: פסק הדין)).

3. המערער הגיש ביום 6.9.2016 הודעת ערעור על פסק הדין באמצעות באי-כוח במינוי מטעם הסניגוריה עמוד 1

הציבורית. בהחלטה מיום 14.9.2016 קבעה כבוד הרשמת ל' בנמלך נימוקי הערעור מטעמו של המערער יוגשו עד ליום 15.12.2016. החל מאז הוגשו על-ידי המערער, באמצעות באי-כוחו מטעם הסניגוריה הציבורית, בקשות רבות להארכת מועד להגשת נימוקי הערעור שהתקבלו על-ידי רשמי בית משפט זה (ראו החלטות כבוד הרשמת בנמלך מימים 12.3.2017, 1.5.2017, 5.7.2017, 1.2.2018; והחלטות כבוד הרשם ג' לובינסקי זיומימים 31.10.2017, 2.1.2018, 19.2.2018). בתחילה, הארכות המועד נדרשו לסניגוריה הציבורית לצורך השלמת כתיבת נימוקי הערעור על רקע ההיקף החריג של התיק והחומר הראייתי בו. יחד עם זאת, בבקשה מטעם הסניגוריה הציבורית מיום 1.1.2018 צוין כי כתיבת נימוקי הערעור הסתיימה, כי הטייטה הועברה לעיונו של המערער, וכי מתבקשת הארכת מועד של 30 ימים להגשת נימוקי הערעור על-מנת שיתאפשר למערער להעיר על טיוטת נימוקי הערעור. בבקשה מטעם הסניגוריה הציבורית מיום 31.1.2018 שהוכתרה כ"בקשה אחרונה בהחלט" להגשת נימוקי הערעור, התבקשה הארכת מועד נוספת על-מנת שהמערער ייתן הערותיו לנימוקי הערעור. חרף האמור, נימוקי הערעור לא הוגשו, ובבקשה נוספת להארכת מועד להגשת נימוקי ערעור מיום 15.2.2018 ציינה הסניגוריה הציבורית כי המערער העביר את הערותיו לטיטוט הערעור אשר הוטמעו, וכי מתבקשת הארכת מועד נוספת בשל רצונו לאשר את הנוסח הסופי של נימוקי הערעור.

4. כאמור, בקשות אלה להארכת מועד נענו כולן על-ידי רשמי בית משפט זה. חרף האמור, נימוקי הערעור לא הוגשו, וביום 1.3.2018 הגישה הסניגוריה הציבורית בקשה לשחרור מייצוג. בבקשה נטען כי המערער הורה לבאי-כוחו מטעם הסניגוריה הציבורית שלא להגיש את נימוקי הערעור בשמו. כן נטען כי "נוכח חוסר שיתוף הפעולה מצידו של המערער, ועל אף שהסניגוריה הציבורית עשתה כל מאמץ לאפשר למערער ייצוג איכותי מטעמה, אין מנוס, לעת הזו, מהגשת הבקשה שבכותרת". בתגובה מיום 21.3.2018 ציין המערער כי אין לו אמון בסניגוריה הציבורית וכי הוא מבקש כי הסניגוריה הציבורית תשחרר מייצוג, ותינתן לו הארכת מועד להגשת נימוקי ערעור באמצעות סניגור אחר שישכור לשם כך. בהמשך לכך, ביום 26.4.2018, הוגשה בקשה על-ידי עורכי הדין מרדכי נחום וזוהר הלוי למינויים כבאי-כוח של המערער.

5. בהחלטה מיום 3.5.2018 הורתה כבוד הרשמת בנמלך על שחרור הסניגוריה הציבורית מייצוג המערער, על החלפת ייצוגו ועל הארכת מועד להגשת נימוקי הערעור עד ליום 3.7.2018.

6. בקשות נוספות להארכת מועד להגשת נימוקי הערעור שהוגשו על-ידי באי-כוחו הנוכחיים של המערער, עורכי הדין נחום והלוי, מימים 25.6.2018, 5.9.2018 ו-27.11.2018 התקבלו על-ידי כבוד הרשמים בנמלך-לובינסקי זיובהחלטותיהם מימים 28.6.2019, 6.9.2018 ו-28.11.2018 (יצוין כי בהחלטה מיום 28.11.2018 התקבלה הבקשה בחלקה וניתנה הארכת מועד להגשת נימוקי הערעור עד ליום 3.2.2019).

7. ביום 29.1.2019 הוגשה בקשה נוספת להארכת מועד להגשת נימוקי הערעור עד ליום 30.6.2019, וזו הגיעה לטיפול. בהחלטת מיום 3.2.2019 קבעתי דיון בבקשה זו במעמד הצדדים ליום 7.2.2019. בדיון שנערך במעמד הצדדים, בגדרו שמעתי את טענותיהם בהרחבה, הבהרתי למערער כי בהתחשב בחלוף הזמן המשמעותי מעת הגשת הערעור, הגיעה העת להגיש את נימוקי הערעור וכי אף אם איעתר לבקשה להארכת המועד להגשתם, מדובר יהיה בהארכת המועד האחרונה. בסיומו של הדיון, ולא בלי התלבטות, הגעתי למסקנה כי בנסיבות המיוחדות של העניין יש להיעתר לבקשה להארכת מועד להגשת נימוקי הערעור, וכך קבעתי בהחלטת מיום 7.2.2019:

"הערעור שבכותרת הוגש לפני כשנתיים וחצי ומאז ועד היום ניתנו הארכות מועד רבות להגשת נימוקי הערעור, אולם אלה טרם הוגשו.

לפני מונחת בקשה נוספת להארכת המועד להגשת נימוקי הערעור עד ליום 30.6.2019. כפי שהבהרתי למערער ובאי-כוחו בדיון שנערך לפני היום, הגיעה העת להגיש את נימוקי הערעור ולהעביר אותו לדיון לפני הרכב. כך הן מטעמים של יעילות דיונית והן נוכח האינטרס הציבורי בבירור האמת וסופיות הדיון.

יחד עם זאת, נוכח הנימוקים שהעלו לפני באי-כוח המערער ועל-מנת להימנע מהתוצאה הלא רצויה של העברת הערעור לדיון לפני הרכב ללא נימוקים, ראיתי להיענות לבקשה ולהאריך את המועד להגשת נימוקי הערעור עד ליום 30.6.2019.

אבהיר למערער ובאי-כוחו, שוב, כי סיכוייה של בקשה נוספת להארכת מועד להגשת נימוקי ערעור קלושים וכי אי הגשת נימוקי הערעור במועד זה עשויה בהחלט להביא להעברתו לדיון לפני הרכב ללא נימוקים (ראו והשוו: ע"פ 460/08 פרץ נ' מדינת ישראל (4.7.2011); ע"פ 2758/18 אלסאנע נ' מדינת ישראל (1.11.2018)).

אם כן אני מורה כי נימוקי הערעור יוגשו עד ליום 30.6.2019."

8. חרף הדברים הברורים בהחלטתי הנ"ל, ביום 17.6.2019, ערב חלוף המועד להגשת נימוקי הערעור, הגיש המערער בקשה לחילופי ייצוג, וביום 30.6.2019 הגיש (בכוחות עצמו) בקשה נוספת להארכת המועד להגשת נימוקי הערעור. בהחלטתי מיום 1.7.2019 הוריתי לעורך הדין נחום להגיש הודעה מעדכנת באשר להגשת נימוקי הערעור, וזו הוגשה ביום 5.7.2019. בהודעה המעדכנת מטעם עורך הדין נחום נטען כי טיוטת נימוקי ערעור הועברה למערער ביום 25.6.2019, וביום 29.6.2019 התקשר המערער לעורך הדין נחום ואסר עליו את הגשת נימוקי הערעור. עוד נטען כי נוכח האמור, ביום 2.7.2019 התקיימה פגישה בין המערער לבאי-כוחו, בה הסבירו האחרונים למערער כי בדיון האחרון שהתקיים לפני, בו לקח המערער חלק, "הובהר בפירוש כי לא תינתן ארכה נוספת להגשת עיקרי הערעור ולכן יש להגישם". חרף האמור המערער לא אישר לבאי-כוחו את הגשת נימוקי הערעור.

9. בהחלטתי מיום 8.7.2019 קבעתי דיון בבקשה להחלפת ייצוג ובבקשה להארכת מועד להגשת נימוקי ערעור במעמד הצדדים, והוריתי כי גם נציג מטעם הסניגוריה הציבורית יתייצב לדיון. אציין כי לדיון הופיע גם עורך הדין אלחנן יפרח (אשר לא זומן על-ידי).

10. במהלך הדיון שנערך לפני ביום 18.7.2019, שמעתי בקשב רב ובאריכות את טענות המערער. המערער טען כי הוא "אינו מרוצה" מהטיעונים שהעלו באי-כוחו במסגרת טיוטת נימוקי הערעור שנמסרה לו, הן בשל תוכנם והן בשל כך שמדובר במסמך קצר לטעמו. המערער ביקש להגיש את נימוקי הערעור בכוחות עצמו ו"בליווי" של עורך הדין יפרח ואחיו, עורך הדין אליסף יפרח (אשר יכונן יחדיו: עורכי הדין יפרח), וכי תינתן לו הארכת מועד נוספת להגשת נימוקי הערעור לצורך כך. בהמשך הדיון, ביקש המערער כי לחילופין עורכי הדין יפרח ייצגו אותו במיניו מטעם הסניגוריה הציבורית. בסופו של הדיון, ציין עורך הדין יפרח כי הוא ואחיו מוכנים "לסייע" למערער בייצוגו בפני ההרכב, ולחילופין לייצגו במיניו מטעם הסניגוריה הציבורית או באופן פרטי.

11. עוד חשוב לציין כי במהלך הדיון ציינו עורכי הדין נחום והלוי כי הם ערוכים להגשת נימוקי הערעור ככל שיתבקשו לעשות כן, וכי הם לא מבקשים התפטרות מייצוג.

12. בהחלטתי מיום 22.7.2019 ביקשתי את התייחסות הסניגוריה הציבורית (אשר נציג מטעמה לא התייצב לדיון בשל תקלה) לבקשה למינויים של עורכי הדין יפרא כמייצגים של המערער מטעמה. בהודעת הסניגוריה מיום 7.8.2019 נטען כי אין מקום למינוי מחדש של הסניגוריה בתיק זה. עוד נטען כי אף אם יוחלט על מינויה של הסניגוריה הציבורית הרי שבהתאם להוראות חוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ו-1995 (להלן: חוק הסניגוריה הציבורית) ולנהלי העבודה הפנימיים שלה, נאשמים אינם זכאים לבחור את זהות עורך הדין המייצג, ובמקרה בו הסניגוריה תתבקש לשוב ולייצג את המערער, ימונו לייצגו עורכי הדין שייצגו אותו בעבר מטעמה.

דיון והכרעה

13. אם כן, בשלב זה מונחות לפניי שתי בקשות אשר שלובות האחת בשנייה - הראשונה, לחילופי ייצוג, והשנייה, להארכת מועד נוספת להגשת נימוקי הערעור.

לאחר ששקלתי היטב בדבר, ונתתי דעתי לטענותיו של המערער ולנסיבות המיוחדות של המקרה שלפניי, הגעתי לכלל דעה כי אין להיענות בשלב זה לבקשה לחילופי ייצוג או לבקשה להארכת מועד להגשת נימוקי הערעור, וכי בהתחשב בזמן הרב שעבר מעת הוגש הערעור יש לקבוע אותו לדיון לפני הרכב. אפרט את טעמי.

14. כפי שפורט בהרחבה לעיל, מאז הוגש הערעור חלפו למעלה משלוש שנים. במהלך תקופה זו נעתרה כבוד הרשמת בנמלך לבקשה לחילופי ייצוג, בקשה שהוגשה זמן רב לאחר הגשתו של הערעור, ובעת שנימוקי הערעור מטעם באי-הכוח במינוי הסניגוריה הציבורית היו מוכנים להגשה, לאחר שהושקעו חודשי עבודה רבים בהכנתם. לא למותר לשוב ולציין כי עובר לחילופי הייצוג נענו רשמי בית משפט זה לבקשות רבות מטעם הסניגוריה הציבורית להארכת המועד להגשת נימוקי ערעור - בחלקן לצורך השלמת העבודה של באי-כוחו של המערער ובחלקן לצורך מתן שהות למערער עצמו להעיר הערותיו על טיטוט נימוקי הערעור ואף על מנת לאשר את הנוסח הסופי.

והנה, עברה לה למעלה משנה, ושוב בית משפט זה עומד לפני סיטואציה דומה - ערב מועד הגשת נימוקי הערעור על-ידי באי-כוחו הנוכחיים של המערער, ולאחר שניתנו הארכות מועד רבות ומפולגות להגשתם, שב ועותר המערער להחלפת ייצוג ולמתן הארכת מועד להגשת נימוקי הערעור.

15. אכן, פסיקתו של בית משפט זה הכירה ב"אוטונומיה של נאשם להחליט בעצמו על דרך ניהול הגנתו" (ראו: ע"פ 5889/01 נחום נ' מדינת ישראל, פ"דנט(5) 817, 823 (2005) (להלן: עניין נחום)). לכן, "ככלל יורה בית המשפט על החלפת סנגור לאימת שקיים סיכוי כיסוגוראחריוכללהגןעל הנאשם" (ראו: ע"פ 7335/05 הסניגוריה הציבורית, מחוז נצרת והצפון נ' מדינת ישראל, פ"ד ס(2) 355, 346 (2005) (להלן: עניין הסניגוריה הציבורית)).

מנגד, בית משפט זה עמד פעמים רבות על החשיבות בבירור הליך פלילי במהירות האפשרית (ראו, למשל: ע"פ

2525/05 זינלובנ' מדינת ישראל, פסקה 19 (9.6.2005)). זאת בראש ובראשונה כדי להגן על זכויותיו של הנאשם מחמת "המתח שנתון בו כל מי שמתנהל נגדו הליך פלילי; הסטיגמה החברתית הנלווית על-פי רוב למעמד של נאשם בפלילים; שיבוש אורחות החיים של הנאשם ומשפחתו; המשאבים – בממון ובזמן – שנאלץ הנאשם להשקיע לצורכי הגנתו" (ראו: בג"ץ 6972/96 התנועה למען איכות השלטון נ' היועץ המשפטי לממשלה, נא(2) 757, 774-773 (1997)). אולם, החשיבות בניהול מהיר של ההליך נובעת גם מהאינטרס הציבורי בבירור האמת וסופיות הדיון; מאינטרסים של מערכות האכיפה ובתי המשפט לסיום מהיר של ההליכים (ראו: בש"פ 2511/05 מדינת ישראל נ' גרה, פסקה 5 (17.3.2005)); ומהזכות של המתלוננים ונפגעי העבירה לסיום מהיר של ההליך ומיצוי הדין (ראו: סעיף 12 לחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001; בש"פ 10259/05 מדינת ישראל נ' פלוני(3.11.2005); ע"פ 6907/19 שם טוב נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (11.11.2019)).

16. בענייננו, היעדרות לבקשה לחילופי ייצוג תגרור אחריה בהכרח הארכת מועד להגשת נימוקי הערעור ודחייה ניכרת נוספת בבירור ההליך שבכותרת. בנסיבות העניין ונוכח התמשכות ההליך, איני סבורה כי הוצגו בפני טעמים המצדיקים עיכוב משמעותי נוסף בבירורו. המערער לא הציג לפני טעמים אובייקטיביים – בניגוד לתחושות סובייקטיביות – המעידים על כך שבשלב זה יצמח לו יתרון דיוני או מהותי מחילופי הייצוג. עוד אציין כי הסניגוריה הציבורית הביעה התנגדות, המקובלת עלי, למינויים של עורכי הדין יפרח לייצוגו של המערער באמצעות מינוי מטעמה. בנוסף, לא התרשמתי כי האפשרות של מינויים של עורכי הדין יפרח כמייצגים פרטיים בערעור הוסדרה בינם לבין המערער, ולמעשה לא הובהר לפני עד תום כי מדובר באפשרות ישימה.

בנסיבות אלה, ונוכח חלוף הזמן המשמעותי, אני סבורה כי האינטרס בבירור ההליך גובר על האינטרס של המערער בחילופי הייצוג. במילים אחרות, לא ניתן להיעתר לבקשות לחילופי ייצוג עד "אין קץ", ובשלב מסוים על בית המשפט לשים סוף להתדיינות המשפטית, בייחוד כשמדובר בהליך פלילי (ראו והשוו: ע"פ 10067/08 הסניגוריה הציבורית נ' אוחיון, פסקה 6 (15.12.2008) (להלן: עניין אוחיון); ע"פ 460/08 פרץ' מדינת ישראל (4.7.2011)). אני סבורה כי ההליך שבכותרת הבשיל לכדי שלב זה. לא למותר לציין את התרשמותי כי אף אם אורה כעת על חילופי ייצוג, אין כל ודאות כי בעוד כשנה לא נגיע לאותה סיטואציה בה יעתור המערער לחילופי ייצוג נוספים, וכתוצאה מכך להארכת המועד להגשת נימוקי ערעור.

17. בנוסף, לא ראיתי להיעתר לבקשתו של המערער, שעלתה בשלב מסוים של הדיון שנערך לפני, לפיה הוא ייצג את עצמו בערעור שבכותרת "בליווי" של עורכי הדין יפרח. אכן, כפי שצוין לעיל, יש לכבד את האוטונומיה של הנאשם להחליט בעצמו על אופן ניהול הגנתו (ראו: סעיף 17(ב) לחוק הסניגוריה הציבורית; עניין נחום). אולם מנגד יש לשקול גם שיקולים "פטרנליסטיים" שמטרתם להגן על זכויות הנאשם (ראו: עניין הסניגוריה הציבורית; ע"פ 7211/18 הסניגוריה הציבורית נ' מדינת ישראל, פסקאות 11-12 (12.12.2018); כן ראו: ע"פ 8347/13 פלוני נ' מדינת ישראל (19.2.2014)). לכן, הפסיקה הכירה בכך שלעיתים מוטב לנאשם ליהנות מהגנה, ולו מוגבלת, של סנגור, מאשר להיות ללא ייצוג כלשהו (ראו: עניין אוחיון, בפסקה 7). בענייננו, בהתחשב בחומרת האישומים נגד המערער, איני סבורה כי ייצוגו "בליווי" (שמשמעותו לא הובהרה לפני עד תום), יגן על זכויותיו באופן מיטבי, וגם משום כך לא ראיתי להיעתר לבקשה זו.

יחד עם זאת, ונוכח טענותיו של המערער, ראיתי לנכון לאפשר לו להגיש בקשה להשלמת טיעונים מטעמו (שלא באמצעות באי-כוחו). בקשה זו ככל שתוגש, תובא לפני ההרכב שידון בערעור ותהיה כפופה לשיקול דעתו.

18. אשר על כן, אני מורה כדלקמן:

יומן בית המשפט ייקבע את הערעור לדיון לפני הרכב עוד לפני פגרת הקיץ בשנת 2020.

באי-כוחו של המערער יגישו נימוקי ערעור עד ליום 1.12.2019. ככל שדרושה הארכת מועד נוספת קצרה, על מנת להשלים את קבלת הערות המערער על נימוקי הערעור, יגישו באי-כוחו בקשה מתאימה.

התיק יובא לפני לאחר הגשת נימוקי הערעור על-מנת שאורה על הגשת עיקרי טיעון, אולם המדינה מתבקשת להתחיל להיערך להגשתם כבר עתה(בהתחשב במועד הצפוי לדיון בערעור).

המערער יהיה רשאי להגיש בקשה להוספת נימוקים (שלא באמצעות באי-כוחו) וזו תידון על-ידי ההרכב שידון בהליך. בטוחני כי באי-כוחו יסייעו למערער באמצעים הטכניים הדרושים לו לצורך כך.

כמובן שאין בהחלטתי זו כדי למנוע מההרכב שידון בערעור לקבל כל החלטה אחרת, ובכלל זה החלטה על החלפת ייצוג.

בסוף דבריי ראיתי לנכון לשוב ולהפציר במערער כי בהתחשב בחומרת האישומים המופנים כלפיו, טוב יעשה אם ישתף פעולה עם באי-כוחו באופן מקסימלי, על מנת שיזכה להגנה מייטבית בערעור.

ההחלטה תתויק בתיקי השופטים.

ניתנה היום, ט"ו בחשון התש"ף (13.11.2019).

שרית עבדיאן
ר ש מ ת